

О.М.Боровська

І.А.Стецюк

МАТЕМАТИЧНА АБЕТКА

М.Хмельницький
2012р.

Схвалено рішенням педагогічної ради
Хмельницької середньої загальноосвітньої школи I-III ступенів №20
(протокол №2 від 26.10.2012р.)

Математична абетка

Навчальний посібник

***Автори:** вчитель Хмельницької середньої загальноосвітньої
школи I-III ступенів №20 О.М.Боровська*

*вчитель Хмельницької середньої загальноосвітньої
школи I-III ступенів №20 І.А.Стецюк*

***Рецензент:** І.В.Плоскун, заступник директора з навчально-виховної
роботи 1-4 класів Хмельницької середньої загальноосвітньої
школи I-III ступенів №20*

Посібник рекомендовано вчителям початкових класів
(для внутрішнього користування)

Посібник підготовлений відповідно до вимог Програми "Математика у 1 класі".

Матеріали, вміщені у посібнику спрямовані на формування поняття про натуральне число, вивчення нумерації чисел першого десятку, числа і цифри для їх запису.

У книзі на кожну цифру підбрано вірші, прислів'я, приказки, загадки, лічилки та цікаві задачі. Вони допомагають логічно міркувати, розвивають пам'ять, мислення, уявлення про геометричні фігури, вміння спостерігати і порівнювати.

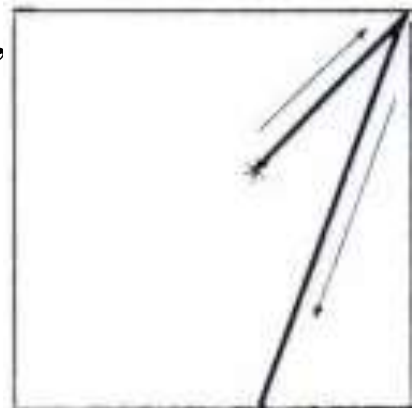
Сподіваємось, що вчителі, використовуючи ці матеріали, проведуть з дітьми багато корисних і цікавих хвилин.

Перед вами **одиниця**
Всім відома жартівниця.
Один палець показала
І «О'Кей» тобі сказала.

Струнко встань на хвильку ти,
Ліву руку підними
І **одиничку** утвори.

Приказка

До першого грому земля не розмерзається.

Загадки

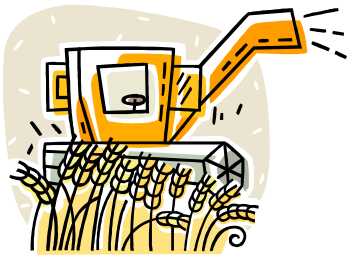
В світі одна, всім потрібна вона. *(Батьківщина)*

У нього одна ніжка, та й та без черевика. *(Гриб)*

Один з трубою тягне всіх за собою. *(Паровоз)*

Є книг багато – радісних, печальних,
товстих, тонких, барвистих, наче жар.

Але одна усім книжкам начальник,
а звать її по простому... *(Буквар)*

Для збирання урожаю
на поля я виїжджаю,
і на декілька машин
там працюю я один. *(Комбайн)*

Перший я приніс весну.
Розбудив усе від сну.
Заспіваю під вікном,
Люди звать мене... *(Шпаком)*

Віршик

Мама, як і сонечко,
Лише одна буває.
Пестить і голубе нас,
Розуму навчає.

Прислів'я

І один у полі воїн.
В літку один тиждень рік годує.

Цікаві задачі

Один – значить мало
Чи значить багато ?
Це як подивитись, малята:
Одне в світі Сонце
І батьківська хата,
Одні в тебе ненька і тато.
Одне в тебе серце,
Життя у людини.
І в світі не знайдеш країни
Миліше тієї,
Де ти народився, –
Твоєї Землі – України.

В хорі – п'ятеро сорок,
Кіт-воркіт і колобок,
Два метелики, їжак,
Соловейко, щука й рак.
Розтуляють всі роти.
А чи скажеш, друже, ти,
Скільки справжніх тут співців?
Хто нездатний з них на спів?
Розкажіть тепер мені,
Хто співає тут, хто – ні.

Мишеня ліском йшло пішки,
Несло друзям три горішки.
Та в дорозі не втерпіло –
Непомітно два з них з'їло.
Сіра мишка в нас питає:
– Скільки мишеня горішків має?

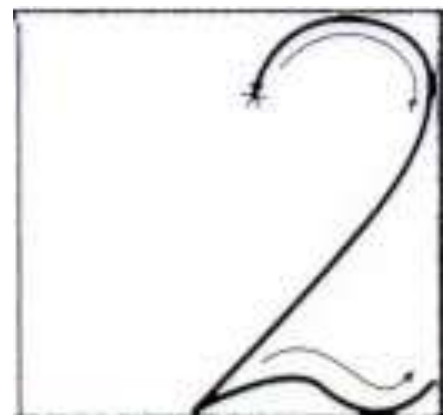
Мчаться на санчатах
Четверо малят.
Троє з них дівчата,
Скільки ж тут хлоп'ят?

Ось і цифра **Два** прийшла,
Пальці вгору підняла.
"Перемоги" вийшов знак,
Повтори за нею так.

Пливе лебідь у ставку:
Вигнув шию він тонку,
Вгору хвостик ледь підняв –
Цифру **2** нам показав.

Загадки

Між двох світил я посередині один. *(Ніс і очі)*
Два скельця, дві дужки на ніс і на вушка. *(Окуляри)*

Ногами у воді зав'яз,
вода до пояса якраз.
Він простягнувся над водою
Два береги з'єднав собою.
(Міст)

Біжать два пси, позадирали носи.
(Лижі)

Скоромовка

У Марини два коти – повна хата муркоти.

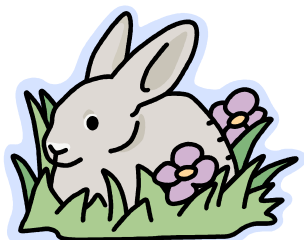

Прислів'я

Старий друг краще нових двох.
Восени ложка води, а дві болота .
За двома зайцями поженешся – жодного не впіймаєш.

Цікаві задачі

У тебе є два ока,
Як в кожній людині.
Два ока має також
І пташка, і тварина.

Є в зайчихи троє малят,
Неслухняних зайченят.
На обід їх мати жде,
Одне прийшло. А решта де?

Ось листок та ще листок
Заховався між квіток,
Просте завдання, діти,
Ці листочки полічити.

Сидів хлопчик біля річки
І піймав аж три плотвички.
Котенятко одну вкратило.
Скільки рибок в нього стало?

Півень залетів на тин
А там півник ще один.
Скільки півників усіх?
Полічіть-но швидше їх.

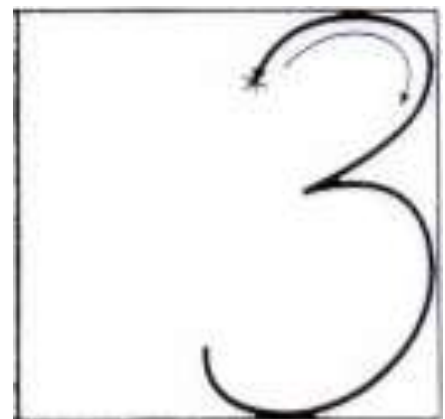

Ну, а цифра **Три** – красуня,
Модний бантик одягнула,
Губки ще підмалювала,
Хвостик ззаду показала.

З двох бананів на столі
Оля склала цифру три.
Якщо це запам'ятаєш –
Цифру **3** завжди впізнаєш.

Загадки

Всім перехожим я моргаю,
Щоб пильно глянули на мене.
Очей же я аж троє маю:
Червоне, жовте і зелене.

(Світлофор)

Один лє, другий п'є, третій росте.

(Дощ, земля, трава)

Лічилки

Щоб летіти на планети ,
Збудували ми ракети .
Раз, два, три –
Полетиш сьогодні ти .

Раз, два, три!
Горщику, вари!

Прислів'я

Одне, "зараз" краще трьох "потім" .

Геометричний матеріал

Я – Тимко, усім привіт!
Я об'їздив цілий світ.
Про усе, що бачив сам,
Розповім, малята, вам .
Ось трикутник – три кути
Скрізь його зустрінеш ти.

Цікаві задачі

В клас зайшов Мишко,
А за ним Петько,
А за ними Гнат.
Скільки всіх хлоп'ят?

Дві веселі киці
Грались на травиці.
Рижик теж до них прибіг...
Скільки кошенят усіх?

П'ять фломастерів у Жені.
Взяв він жовтий і зелений,
А в коробці на столі
Залишилось тільки...

У руді білочки
Дуже гарні діточки:
Одне, як мізинчик,
Сіло на ослінчик;
Друге, як грибочок,
Сіло на горбочок;
А третє, як мишка,
Ухопило книжку,
Сторінки гортає,
Книжечку читає.

П'ять яблунь у саду ростуть.
Дві з них уже цвітуть.
А скільки ще не розцвіли,
Ну, як би ви відповіли?

А **четвірка**-мрійниця,
Чаклувать не ліниться;
Чотири пальці підняла –
І принцеса вже вона.

Ось **4** жартівливо
Випинає лікоть вліво.

Загадки

Стоять два котика,
У них чотири хвостика.
(Черевики, шнурки)

У кожного в домі
Така дивина:
Братів аж чотири,
А шапка одна.
(Стіл)

Спить на ліжку біла сплюшка,
В неї аж чотири вушка.
(Подушка)

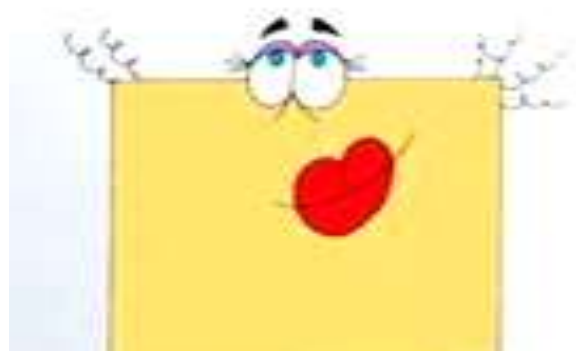
Лічилка

Раз, два, три, чотири –
Кицю грамоти учили:
Не читати, не писати,
А за мишками ганяти.

Геометричний матеріал

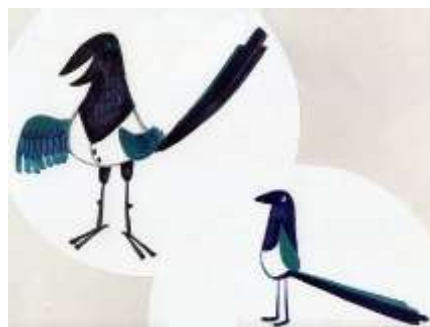
Стіл великий – це квадрат,
А на ньому для малят
На картатій скатертинці
Смачне печиво в корзинці.

Прямокутник – це вікно,
Шафа, двері, доміно,
Кольорова книжечка
І м'якеньке ліжечко.

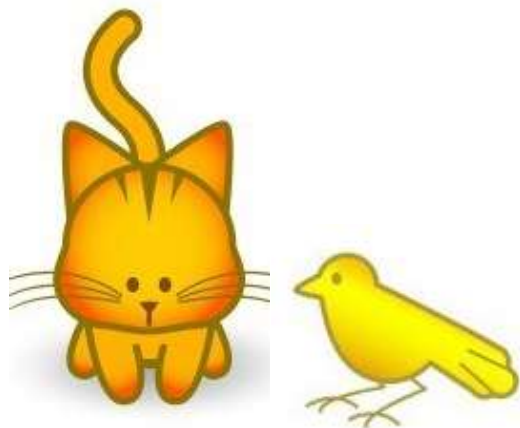

Цікаві задачі

Ох, було ж у нас мороки!
Посварились дві сороки,
На їх шум ще дві примчало.
Скільки разом птахів стало?

По дорозі зайчик біг –
Ніс п'ять яблук на пиріг.
Одне впало покотилосьь.
Скільки яблук залишилосьь?

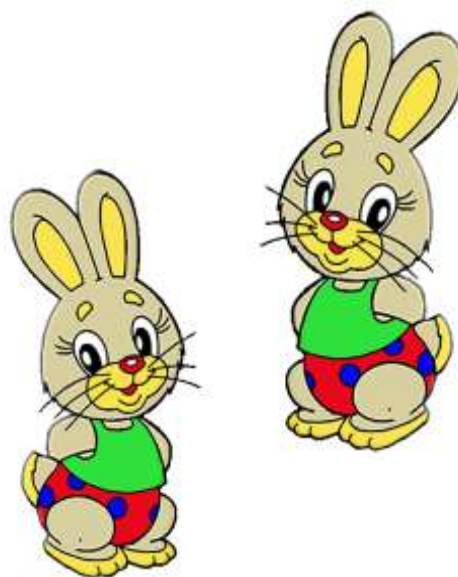

Вісім яблунь он ростуть –
З них чотири вже цвітуть.
Скільки ще не розцвіли?
Що б на це відповіли?

– Поясни мені: чи важко
Відрізнити від звіра пташку?
– В птаха дві ноги, а в звіра,
Знають добре всі, – чотири.

Горобець і три синиці
Он летять до годівниці.
Скільки птахів, підкажіть,
Будуть вдячні за обід?

Кролик вуха насторожив –
В нього дуже добрий слух.
Хто ж тепер нам скаже, точно,
В двох кролів є скільки вух?

Ой, лишенько! Що сталося?

П'ятірка налякалася!

І від, страху ледь жива,

По п'ять пальців підняла.

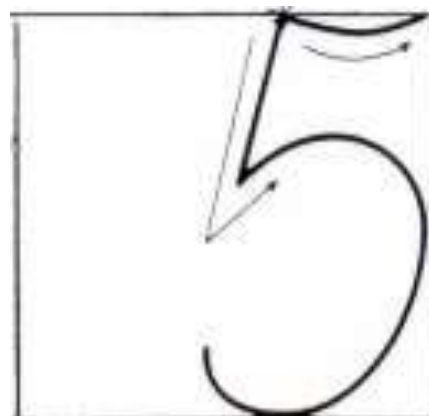

На перерві цифра **5**.

Потім вийшла погулять

Руку вправо простягнула,

Ніжку бубликом зігнула.

Загадки

П'ять ріжків торбинка має,
п'ять братків туди влізає,
щоб мороз їх не щипав
і турбот не завдавав.

(Рукавичка)

Де йшла сотня косарів –
Вийшло п'ять богатирів.
Косять, в'яжуть заодно
І молотять на зерно.

(Комбайни)

Лічилки

Є в зайчихи п'ять малят,
П'ять сіреньких зайченят.
Ось вони рядочком сплять,
Раз, два, три, чотири, п'ять.

– Пальчик, пальчик, що робив?
– Я з цим братом в ліс ходив,
А з цим братом борщ варив,
З цим кашки скуштував,
А з найбільшим заспівав, заспівав.
– Як називаються пальці на твоїй
руці?

Скоромовка

Їхав лис через ліс
Поламав п'ять коліс.

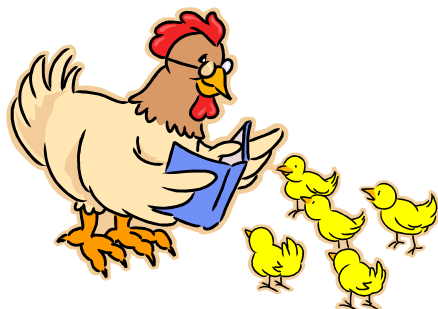
Цікаві задачі

Три сови і два сичі.
Скільки всіх їх, полічи?

Ой, грибочки у гайочку
В капелюшечках стоять
Два грибочки, три грибочки,
Разом буде...

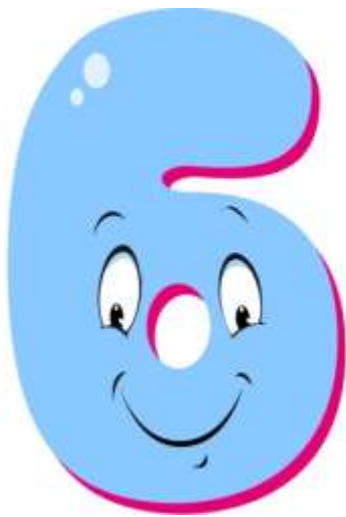
На травиці біля хати
Метушаться цуценята.
Двоє білих, наче сніг,
Троє чорних. Скільки всіх?

Каже мати-квочка:
В мене два синочки
Та ще три є дочки.
Скільки ж діточок у квочки?

По зеленій травці
Розбрелись овечки.
Три пішли на гірку,
Дві пішли до гречки.
Дівчинка овечок
Полічить не може.
Хто із вас швиденько
Дівчинці допоможе?

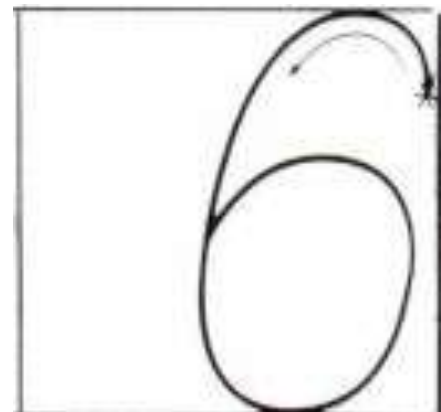

Цифра **шість** від щастя сяє,
Бо чудові ніжки має.
Ти їй пальці порахуй,
І взуття на ніжки взуй.

Цифра **6** – немов замок:
Знизу – круг, вгорі – гачок.

Загадки

Сам чорний, та не ворон,
Є роги – та не бик.
Шість ніг без копит.
(Жук)

Чорний – та не крук,
Рогатий – та не віл,
Шість ніг без копит.
(Жук – рогач)

Віршик

Цок – цок!
Нам рубає дрова жук.
Цок – цок!
Лапок шість,

Немов шість рук;
Дві тримають,
Дві рубають,
Дві у стосики складають.

Скоромовка

Скільки у скоромовки літер Л?
Дівчинка Люба
Всім людям люба,
Тому що Любі
Всі люди любі.

Геометричний матеріал

От і бджілка завітала –
Принесла медку чимало.
Мед у сотах золотих –
Шестикутничках смачних.

Цікаві задачі

Було у Марини сім ягід малини.
Одну вона з'їла.
А скільки лишила?

Йшли два їжаки,
Несли по три буряки.
А ви їм допоможіть –
Буряки ті полічіть.

П'ять метеликів літають
І на квіточки сідають.
Прилетів ось ще один,
Сів на квіточку і він.
Полічімо швидше всіх
Цих метеликів прудких.

Швидко їде Федя
На велосипеді.
А за ним – ще п'ять хлоп'ят.
Скільки разом всіх малят?

– Васю, ти чому сердитий?
– Слив не можу полічити.
Було вісім, дві я з'їв.
Скільки мамі залишив?

Скачуть жабки: «Ква, ква, ква!
Ой, яка м'яка трава!»
Тут – чотири, а там – дві.
Скільки разом їх в траві?

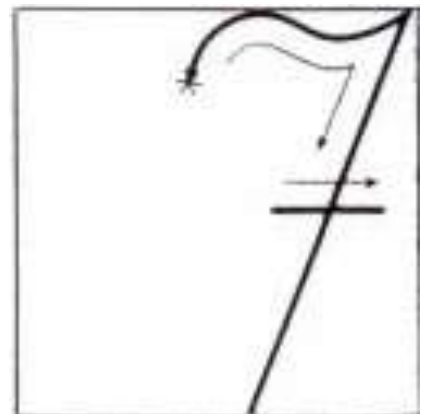

Цифра **Сім** рахунок знає,
Ось чотири, ось і три,
Їх додай скоріше ти.

Цифра **Сім** – як кочерга:
В неї бач, одна нога.

Загадки

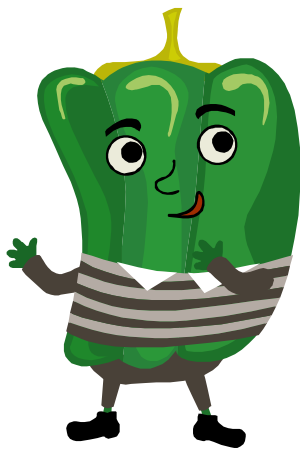
Сім братів човном пливуть,
кожного ім'ям зовуть.
(Дні тижня)

Сім братів – малярів в
королівстві кольорів.
Кожен маляр королює,
В королівстві малярує.
(Веселка)

Прислів'я

Семеро одного не чекають.
Сім разів відміряй, один раз відріж.

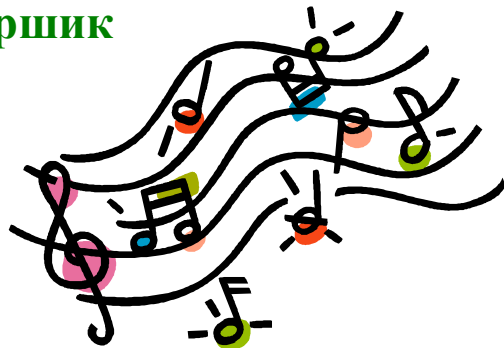

Веселинка

Сім перчин – сім'я палка! –
Як узяти цимбали,
Та як утнули гопака,
Аж всі поприсідали.

Віршик

Є сім веселих ноток,
У тижні днів теж сім,
Сім кольорів веселки –
Відомо нам усім.

Приказка

Намоллов сім мішків гречаної вовни.

Цікаві задачі

Шість малят – дошкільнят
Стали струнко в один ряд.
Підійшов до них Панас:
– Скільки зараз стало нас?

Дві машини мав Петро
П'ять приніс йому Дмитро.
Діти разом стали грати
І машинки рахувати.
Підкажіть, будь ласка, їм:
Скільки всіх машинок?..

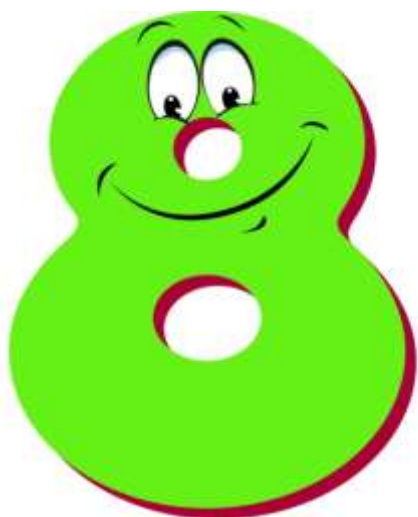

На полиці – вісім книг.
Толя взяв одну із них.
Хто тепер сказати б міг,
Скільки на полиці книг?

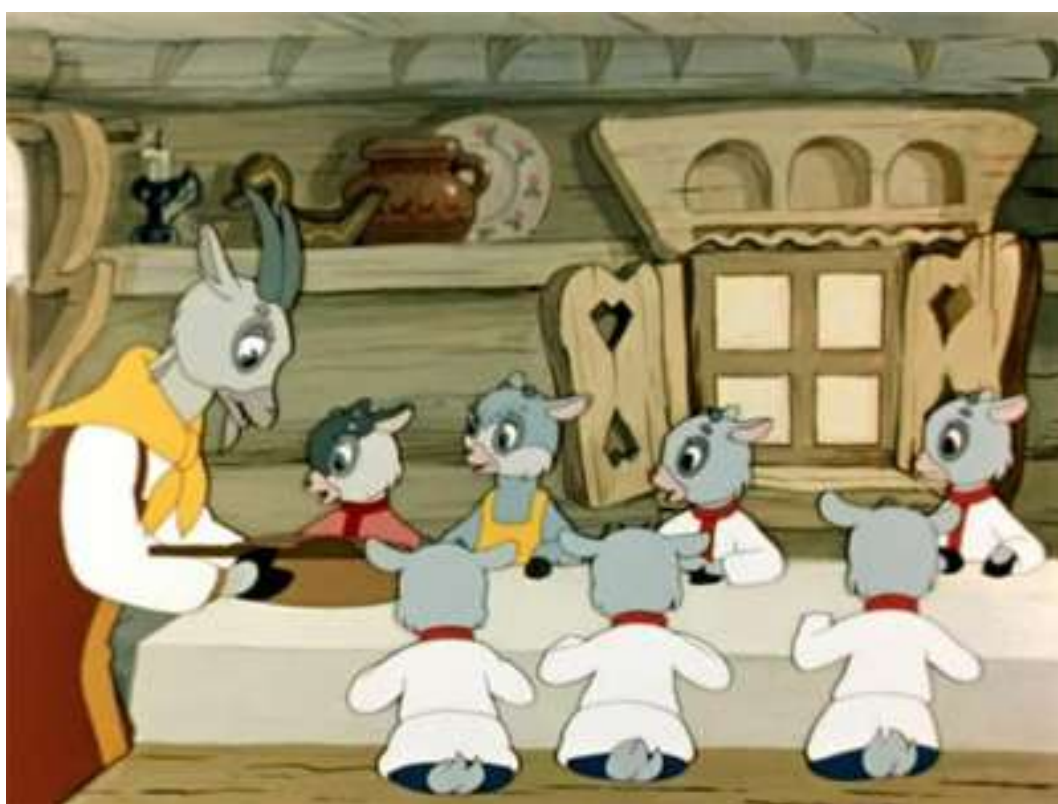
Біля річки на галявці
Знайшли моркву сірі зайці.
8 морквин – це не мало.
Одну з'їли, скільки стало?

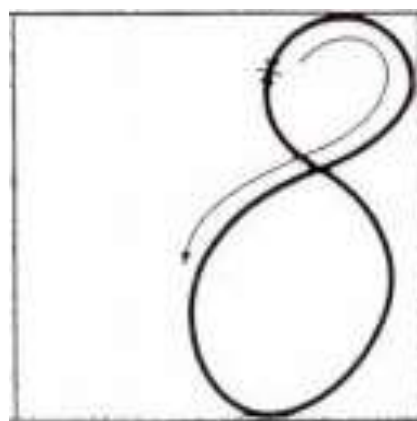
Учитись любить старший брат,
Але й неділі також рад.
П'ять навчальних днів у нас
Два вихідних – дозвілля час.
Для вас просте завдання, діти,
Всі дні у тижні полічити.

Ну, а вісімка щаслива,
Бо, як пташка, полетіла.
По чотири пальці має,
Ось тому вона й літає.

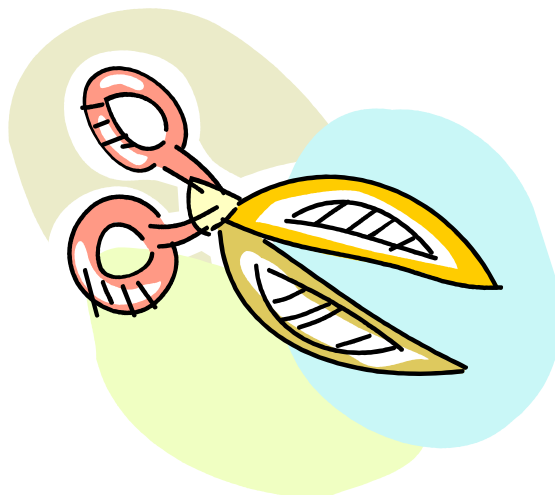

В цифри 8 – два кільця
Без початку, без кінця.

Загадки

Кільця в ножицях стулились.
Що за цифра утворилась?
Хто з вас може нам сказати,
Як же цифру цю назвати?
(Вісім)

Вісім ніг біжать довкола,
Вишивають шовком кола.
(Павук)

Веселинка

Вісім пишних капусти
Із-під мережаних хустин
Сопілоньки дістали,
Цимбалам підіграли.

Віршик

Сидить в павутині самотній павук,
Та й думку гадає: "Я жук чи не жук?"
Здається, в жука лише три пари ніг.
А скільки у мене? Забув, як на гріх.
Бере рахівницю, щоб ноги лічить:
Почнемо з тієї, що завжди болить.

Наступна – передня, за нею – бічна,
А далі у мене кульгає одна.
На іншій нозі я ношу черевик,
А ще однією я чухатись звик.
На двох, що лишилися, шкарпетки ношу.
Тож скільки усього? Ще раз полічу.

Цікаві задачі

Біля ганку – дві Тетянки,
Біля двору – дві Федори,
Біля річки – дві Марічки,
А на лузі – дві Ганнусі,
Тих дівчаток ой багато!
Порахуйте їх, малята.

Ось до класу на урок
Залетіло шість сорок,
Дві пізніше прибуло.
Скільки всіх птахів було?

П'ять берізок і три клени
Змалювала вмить Олена
І спитала: – Скільки в мене
Тут усіх дерев зелених?
Полічить вона не може.
Хто Оленці допоможе?

В свині двоє поросят,
Змерзли вони, аж тремтять.
Щоб їх відігріти,
Скільки валянків купити?

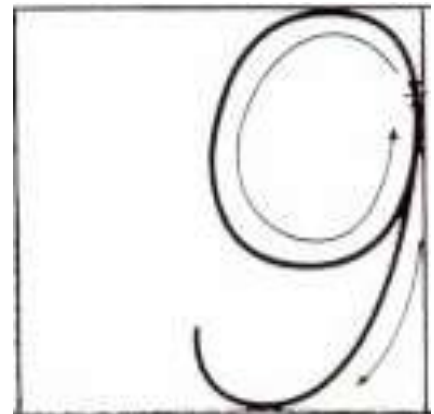
Десять хлопчиків в дворі
Дуже гарно грались.
Двох із них гукнула мати.
Скільки їх зосталось?

Цифра дев'ять, чи **дев'ятка**
Наче в цирку акробатка,
Як її перевернеш,
Зразу цифру 6 назвеш.

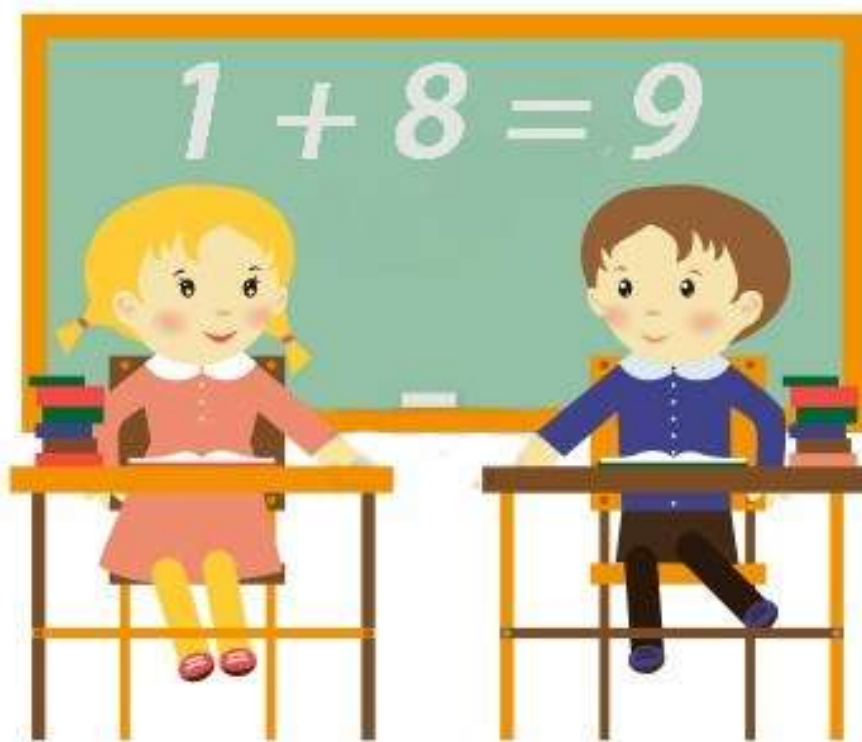
Шістку вмиль переверни
Вниз хвостом і нам скажи,
Нову цифру як назвати?
Чи не знаєте, малята?

Віршик

"Скільки Місяців триває навчальний рік у школі "

Скільки місяців триває наш навчальний рік?
Місяць вересень у школі починає лік.
В жовтні ми уже вчимося числа додавать,
В листопаді починаєм речення писатьь.
Подарунки Миколай у грудні нам припас,
І канікулам січневим радий кожен з нас.
Лютий лижі нам дарує, клас у ліс веде.
Свято мами і бабусі в березні прийде.
Квітень каже нам, що скоро – свято Букваря,
Ну, а травень – що канікул надійшла пора.

Приказки

Розумній людині і дев'яти ремесел мало.
Дев'ять неправд не варті однієї правди.

Цікаві задачі

На луку пасуться гуси,
Їх пасе мала Маруся.
7 гусей ще біля броду,
2-є вже пішли у воду.
Ми попросимо дітей
Полічити всіх гусей.

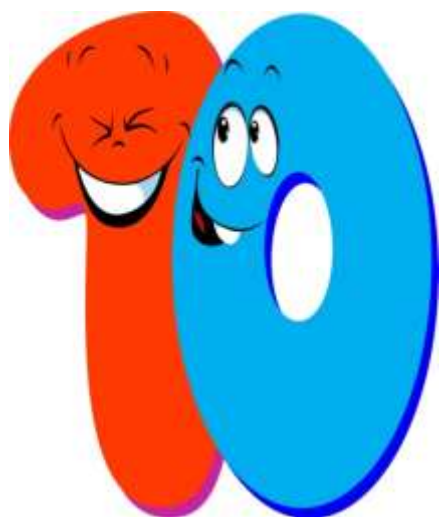
Йдуть корівоньки лушком:
Тут чотири, а там п'ять.
Скільки всіх корів разом?
Хто з вас може вже сказати?

8 птиць зліпив Семенко
І одну – мала Оленка.
Друзі, ви б не полічили,
Скільки діти птиць зробили?

Під дубочком 5 грибочків,
Під сосною їх 4.
Скільки разом? Полічили?

10 грибів знайшов я вперше,
Гриць знайшов на 1 менше.
Ну, а хто з вас відгадав,
Скільки Гриць грибочків мав?

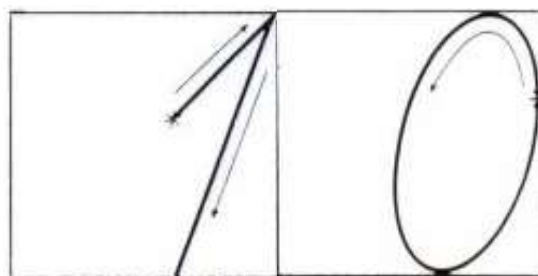

Якось сонечко пригріло,
Одиниця нуль зустріла.
Вони руки потискали,
І **десяtkою** в мить стали.

Одиниця жартувала
Та нуля все розважала.
Коли друзі поруч стали,
Число **10** вони склали.

* * *

Похвалилась мамі Леся:
Я вже чисел знаю десять!
Десять чисел – це багато,
Можна все порахувати.
Десять пальців на руках,
Десять яблук на гілках,
Десять мушок біля світла,
Десять пролісків розквітло.
До криниці десять кроків,
Брату Юрі – десять років.
Щоб не бігала я боса,
Десять раз матуся просить.
Ну, а я прошу у неньки
Десять тістечок смачненьких.
Тут задумалася Леся:
Чисел більше є, ніж десять.
"А як довго рахувати,
То чи можна всі назвати?"

Загадка

У двох матерів по п'ять синів, у всіх одне ім'я.

(Палець)

Веселинка

Десять маківок в росі
Всміхнулися в усій красі.
Вдягнули вінки червоні
І заплескали в долоні.

Смішинка

Вчили доню рахувать:
– Скільки буде
П'ять і п'ять?
Посміхнулась хитро донька
І сказала:
– Дві долоньки.

Прислів'я

У ведмедя десять пісень і всі про мед.

Цікаві задачі

У лісочку, на горбочку –
Три тополі, два дубочки,
Три берізки, два кленочки.
Скільки, друзі, на горбочку
Всіх дерев росте в лісочку?

7 берізок, 3 смерічки
Зеленіють над потічком,
Біля них – одна ожина...
Скільки всіх дерев? Скажи-но?

П'ять веселих рогачів
В труби вигравали.
Ще п'ять з трубами прибігли.
Скільки разом стало?

8 учениць
Налічив у класі Гриць.
Двоє учнів ще прийшло.
Скільки в класі всіх було?

У живім куточку в школі
Є три рибки у воді.
Ще сім рибок дасть Микола.
Скільки буде риб тоді?

Кошенят двох хлопчик взяв,
Молока їм в мисці дав.
Вісім в кошику сидять –
Їсти хочуть та й нявчать.
Годувати треба всіх –
Скільки разом буде їх?

Використана література

1. Абдулаєва Н. П. Формування творчої особистості учня у процесі позакласної роботи з математики / Н. П. Абдулаєва // Обдарована дитина. – 2010. – № 2. – С. 18-21.
2. Будна Н. О. Збірник задач і тестів з математики. 1 клас: Практик. матеріал / Н. О. Будна, З. Л. Головка. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2005. – 48 с.
3. Вангуленко Н., Будник Н. Мовленевий розвиток першокласників в процесі навчання грамоти // Початкова школа . – 2006. – № 8. – С.24.
4. Гісь О. Розвиток творчого мислення дітей молодшого шкільного віку / О. Гісь / Математика в школі. – 1999. – № 1. – С. 37-38.
5. Друзь Б. Г. Творчі вправи з математики для початкових класів: посібник для вчителів / Борис Григорович Друзь. – К.: Радянська школа, 1988. – 144 с.
6. Дудко Л., Московченко В. Розв'язування логічних задач // Початкова школа . – 2005. – № 11. – С. 14.
7. Дудко Л., Московченко В. Складання і розв'язування задач з логічним навантаженням (1-4 класи) // Початкова школа . – 2005. – № 5. – С. 25.
8. Ковбанюк Т. Математична казка // Початкова школа . – 2011. – № 11. – С.34.
9. Комар О. Методичні розробки уроків математики за інтерактивними технологіями // Початкова школа . – 2009. – № 9. – С. 16.
10. Комар О. Планування і методичні розробки уроків математики за інтерактивними технологіями // Початкова школа . – 2009. – № 7. – С.13.
11. Косоромова Ю. Використання творчих завдань на уроках математики / Ю. Косоромова // Психолог. – 2004. – № 21-22. – С. 89-94.
12. Кочина Л. Особливості побудови уроку математики в початкових класах // Початкова школа . – 2006. – № 7. – С. 27.

13. Кушнір В. Інноваційні підходи до розвитку творчих здібностей математично обдарованих учнів / В. Кушнір, Г. Кушнір, Н. Рожкова // Шлях освіти. – 2009. – № 4. – С. 9-17.
14. Мельничук А. Ю. Розвиток творчих здібностей (математика) / А. Ю. Мельничук // Бібліотечка вчителя початкової школи. – 2003. – № 11. – С. 83-104.
15. Митник О. Математична логіка як навчальний предмет // Початкова школа . – 1998. – № 2. – С.18.
16. Шалапай Т. І. Нестандартні завдання з математики – засіб розвитку творчих здібностей молодших школярів / Т. І. Шалапай // Бібліотечка вчителя початкової школи. – 2001. – № 17. – С. 33-40.
17. Шевчук Л., Котельнікова Л. Використання інтерактивних технологій на уроках математики в початкових класах // Початкова школа . – 2005. – № 8. – С. 33.

1 2 3 4 5
6 7 8 9 10

